

MAGYAR NEMZETI BANK

Pénzforgalom és értékpapír-elszámolás

**A FIZETÉSI KÁRTYA ÜZLETÁG
MAGYARORSZÁGON**

(2008. év)

Készítette: Keszy-Harmath Zoltánné

Összefoglaló

A hazai bankkártya üzletág mai fejlettségi szintje jól tükrözi azt a húszéves lemaradást, amely a fizetési eszköz nyugat-európai és hazai megjelenése között eltelt. Ezen túlmenően, egyes kelet-közép európai országok – Csehország, Szlovákia, Bulgária – is megelőzik Magyarországot az egy főre jutó kártyaszám tekintetében; nem is szólva Észtországról vagy Szlovéniáról, ahol az EU átlaghoz közeli, illetve azt meghaladó ez a mutató. Az egy millió főre jutó, készpénzfelvételt biztosító ATM¹ berendezések száma alig magasabb, mint az EU átlag fele. A bankkártyás fizetést lehetővé tevő POS² berendezések száma, egy millió főre vetítve, egyharmada az EU átlagnak. Pozitívum, hogy többször használjuk a kártyát fizetésre, mint készpénz felvételére, ezek gyakorisága (művelet/kártya/év) azonban még elmarad az EU átlagtól: 2007-ben egy európai polgár átlag tizennyolc alkalommal vett fel készpénzt a kártyájával, egy magyar tizennégyszer. Egy átlag európai harminchétszer fizetett bankkártyájával, míg egy magyar csak tizenhatszor.

Elmaradottságunk mielőbbi felszámolása érdekében egyrészt a bankkártya elfogadói hálózat bővítése szükséges, másrészt a kibocsátott bankkártyák számának a növelése. Ez utóbbi feltételezi a fizetési eszközbe vetett bizalom erősödését is, amely a kártyahasználat gyakoriságának emelkedését eredményezi.

Az elfogadói hálózat bővítése céljából 2008-ban a MasterCard egy kampányt indított a kereskedők körében, a bankkártya elfogadás népszerűsítése érdekében. Ugyancsak az elfogadói hálózat bővítését eredményezi a Visa és MasterCard belföldi interchange díjainak³ csökkentése. Mivel az interchange díj a kereskedői jutalék részét képezi, csökkenése lehetővé teszi a jutalékok mértékének mérséklését is, amely az elfogadóhelyek számának növekedését eredményezheti.

A kibocsátott kártyaszám növekedésének előfeltétele egyrészt használhatóságuk szélesedése, vagyis az elfogadói hálózat bővülése, másrészt a fizetési eszközbe vetett bizalom megerősítése céljából a biztonság növelése. Ez utóbbi cél nem csak hazai viszonylatban bír nagy jelentőséggel, az Egységes Euró Fizetési Övezet (SEPA) egyik célkitűzése is. Bár hazánk egyelőre nem része az Euró övezetnek, a SEPA célkitűzéseket a nemzetközi kártyatársaságok kötelezően betartandó szabályok formájában előírják hazai tagbankjaik részére is. Ennek keretében folyik a chip migráció, amely során a kibocsátó bankok a mágnescsík mellett EMV szabványnak megfelelő chip-pel látják el kártyáikat; illetve az elfogadó bankok biztosítják ATM és POS berendezéseiken ezeknek a kártyáknak az elfogadását. Magyarország nemzetközi viszonylatban a középmezőnyben helyezkedik el a migrációt illetően: a betéti kártyák 34%-a, a hitelkártyák 16%-a EMV

¹ ATM (Automated Teller Machine): bankautomata, egy olyan berendezés, amely megfelelő bankkártyával rendelkező ügyfelek számára lehetővé teszi, hogy bankszámlájukról készpénzt vegyenek fel, oda készpénzt fizessenek be, arról átutalásokat indítsanak, illetve bankszámlájukra vonatkozó információhoz jussanak.

² POS (Point of Sale): azok a berendezések, amelyek lehetővé teszik a megfelelő bankkártyával történő fizetést (esetenként a készpénzfelvételt is) a kereskedői elfogadóhelyeken. A műveletekre vonatkozó információt vagy elektronikusan, vagy papír alapon gyűjtik; az előbbi elektronikus POS (EFTPOS), az utóbbi imprinter néven ismert.

³ Az interchange díj részletes definícióját a 2.2. pont tartalmazza.

chip-pel ellátott. Az ATM-ek 58%-a, a kereskedői pénztárakban üzemelő POS berendezések 81%-a volt képes az elmúlt év végén a chip alapú kártyaelfogadásra.

Az elmúlt év végén 8,9 millió darab bankkártya volt forgalomban Magyarországon, 97%-uk a kölcsönös hazai elfogadás alapját képező MasterCard vagy Visa valamely védjeggyel ellátva. A kártyák 80%-a bankszámlához kapcsolódó, az ezen lévő fedezet erejéig használható betéti kártya. A hitelkártyák aránya három éve stagnál, beállt egy 19-20%-os szintre, növekedésük üteme ez elmúlt két év során jelentősen lelassult. Az elmúlt évben tapasztalt 2%-os emelkedés az üzletági átlag növekedés felét sem éri el; feltehetően a gazdasági válság miatt, mind a kártyát kibocsátó bankok, mind az ügyfelek óvatosabbakká váltak.

Továbbra sem jelentős a kereskedőkkel vagy non-profit szervezetekkel együtt kibocsátott ún. iker-márkás (co-branded) kártyák aránya (10%); ugyanez mondható el a kifejezetten üzleti jellegű kiadások fedezésére szolgáló üzleti (business) kártyákról (ezek aránya 5%).

A biztonságos internetes fizetést lehetővé tevő, virtuális kártyának nevezett termék részaránya mindössze 2%.

A kártyabirtokosok 4 623 ATM berendezésnél tudnak készpénzhez jutni kártyáikkal, ezek 81%-a napi huszonnégyszáz órában, a hét minden napján elérhető. A fennmaradó 19%, illetve a 10 374 darab, szintén elektronikus készpénzfelvételt biztosító postahivatali és bankfióki POS berendezés banki és postai nyitvatartási időben áll rendelkezésre.

A Visa és MasterCard kártyákat elfogadó kereskedők száma éveken keresztül együtt mozgott. Az elmúlt évben, technikai okokra visszavezethetően (ugyanaz a kereskedő két bankkal is köt szerződést kártyaelfogadásra), a MasterCard kártyát elfogadó üzletek száma (37 327 db) meghaladta a Visa kártyát elfogadó üzletekét (34 447 db). A párhuzamos szerződések fokozatos felszámolásával a közeljövőben várhatóan ismét közeledni fog egymáshoz a két adat. Az American Express kártyát 19 481, a JCB-t pedig 15 471 üzletben fogadják el. Újra indult a Diners kártya elfogadás, jelenleg 96 helyen lehet vele vásárolni. 963 internetes portálon lehet hazánkban Visa vagy MasterCard bankkártyával fizetni, 302 az American Express és 191 a Diners kártyát elfogadó internetes kereskedők száma

49 837 darab elektronikus POS berendezés biztosítja a biztonságos kártyaelfogadást; minden egyes művelet során ellenőrzésre kerül a kártyabirtokos azonossága és a kártya mögött álló fedezet. 405 üzletben az alacsony forgalom miatt gazdaságtalan elektronikus berendezés telepítése, ezekben mechanikus berendezéseken történik a kártyaelfogadás.

A hazai ATM és POS berendezéseken az elmúlt év során 7 107 milliárd forint értékben vásároltak és vettek fel készpénzt a hazai és külföldi kártyabirtokosok; ez 6%-kal haladja meg a megelőző évi forgalmat. Darabszámot tekintve 298 millió műveletet jelent, amely 10%-kal több mint a beszámolási időszak előtti évben volt. Százból 56 művelet áru vagy szolgáltatás ellenértékének a kifizetése volt. A készpénzfelvételi forgalom 93%-a, a fizetések 94%-a elektronikus környezetben, ATM és POS berendezéseken zajlott le.

A magyar kibocsátású bankkártyákat 295 millió alkalommal használták birtokosaik itthon és külföldön készpénz felvételére vagy vásárlásra. Értékben ez 7 029 milliárd forintot tesz ki. A növekedés mértéke a darabszámot illetően 13%, az értéket tekintve 7%. Egy-egy kártyát havonta átlag 2,77 alkalommal használtak.

A magyar kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított műveletek elszámolása és kiegyenlítése három részre tagozódik. A Visa tételek bankközi elszámolását a Visa International végzi, kiegyenlítő bankja az MKB Bank Zrt. A MasterCard kártyás műveletekből adódó bankközi nettó pozíciókat a MasterCard International számolja ki,

kiegyenlítő bank 2009. március 5-étől az MNB. Ugyancsak az MNB egyenlíti a fentiekől elkülönített megállapodás alapján öt hazai bank egymás közti forgalmát, amelynél a Bankkártya Zrt. számítja ki a tartozik és követel pozíciókat.

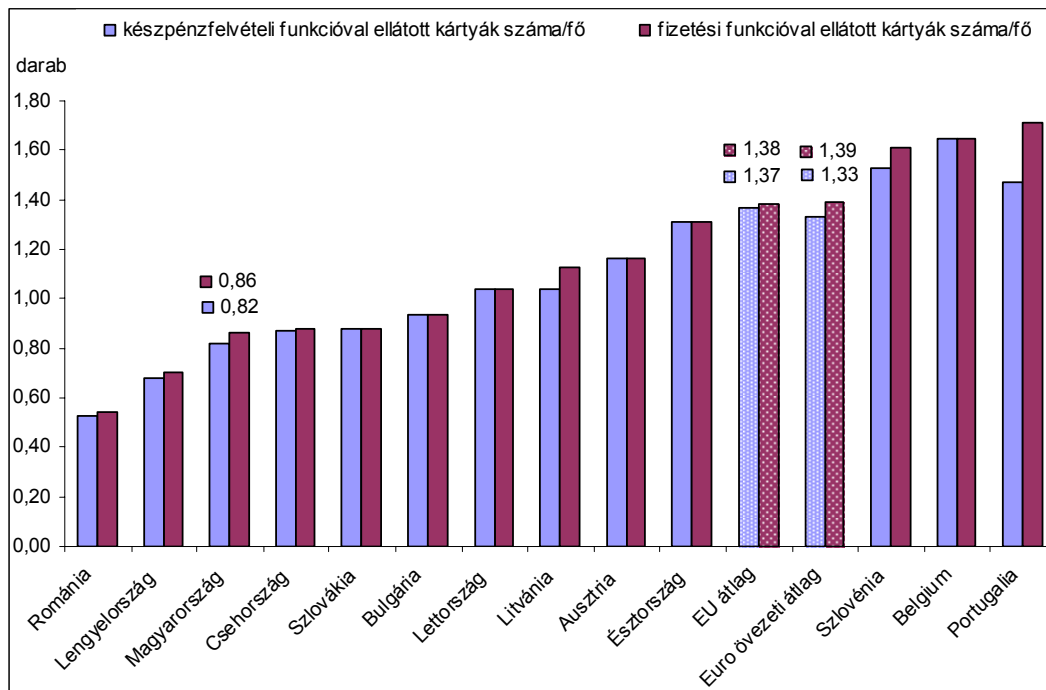
Nemzetközi áttekintés

A hazai bankkártya üzletág fejlettségét az Európai Központi Bank által kiadott Blue Book-ban közzétett adatok⁴ alapján vizsgáljuk és hasonlítjuk össze három, hazánkhoz hasonló lélekszámú nyugat-európai ország, valamint a velünk egy időben és közvetlenül utánunk csatlakozott európai uniós tagországok alábbi mutatóival:

- az egy főre jutó bankkártyák száma (igazodva a Blue Book-hoz, a két legjellemzőbb funkció szerinti bontásban),
- az egy millió főre jutó ATM berendezések, vagyis a készpénzfelvételi lehetőségek száma,
- az egy millió főre jutó POS berendezések, vagyis a fizetési lehetőségek száma, valamint
- egy bankkártyára jutó belföldi ATM és POS műveletek száma

A diagramok az Európai Unió és az Euró övezet átlagos mutatóját is tartalmazzák.

1. ábra: Egy főre jutó, készpénzfelvételi és vásárlási funkcióval ellátott bankkártyák száma (2007.)

Az ábra elkülöníti a készpénzfelvételi funkcióval rendelkező kártyákat és a fizetési funkcióval rendelkezőket. A két oszlop adatai nem adhatók össze, ugyanis a kártyák jelentős többsége mind készpénzfelvételre, mind pedig vásárlás ellenértékének a kifizetésére alkalmas.

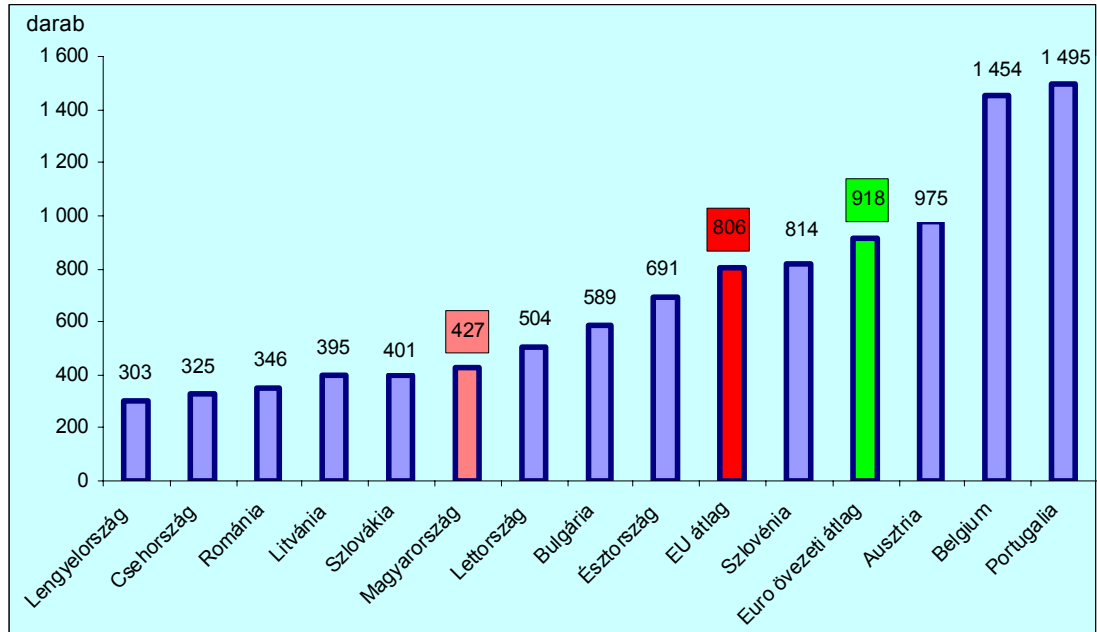
Az EU és az Euró övezeti átlag értékeket kiemeltük az ábrán; Magyarország mindkét átlaghoz viszonyítva 60% körüli értéket ért el, és ezzel ugyanúgy a középmezőnybe

⁴ Az elemzés készítése idején a Blue Book legfrissebb adatai a 2007-es évre vonatkoztak; a Nemzetközi áttekintés táblái ennek az évnek az adatait tükrözik.

tartozik, mint a megelőző évben. A rangsorban elfoglalt helyünk mégis negatív irányba módosult egy év alatt, ugyanis Bulgária, Szlovákia és Csehország, ha nem is nagymértékben, de megelőzött bennünket.

Az egy millió főre jutó ATM berendezések száma tekintetében változatlanul tartjuk egy évvel korábbi pozíciókat, mind a sorrendiség tekintetében, mind pedig az Uniós és az Euró övezeti átlaghoz viszonyítva.

2. ábra: Egy millió főre jutó ATM berendezések száma (2007.)

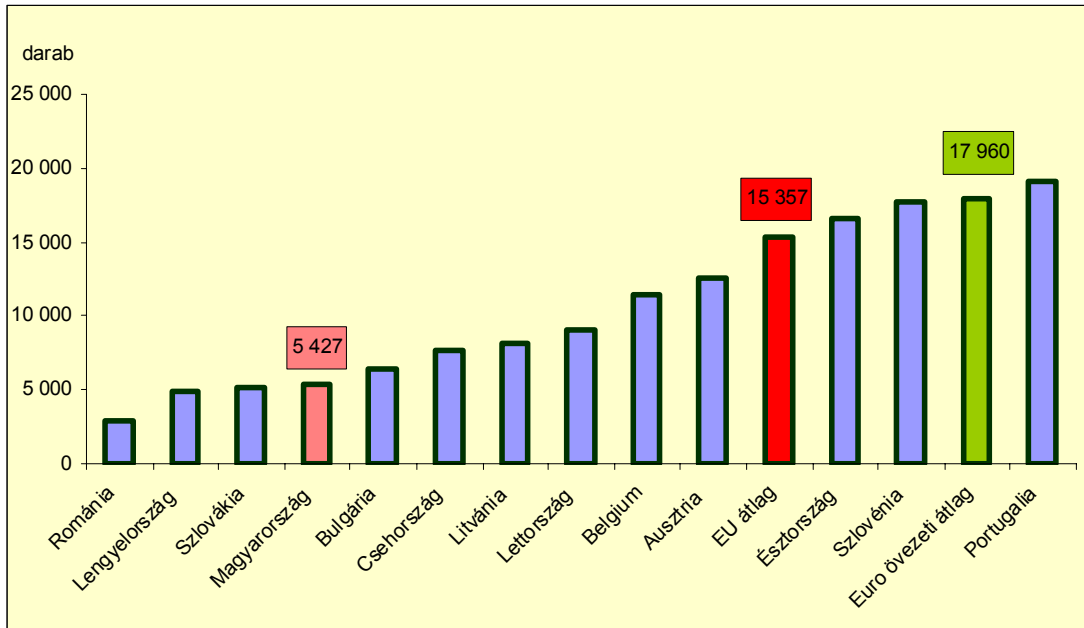

A hazai kártyabirtokosok rendelkezésére álló készpénzfelvételi lehetőségek száma valamivel több, mint a fele az európai átlagnak, de nem éri el az euró övezeti átlag felét.

Javítja helyzetünket, hogy a bankfiókokban és postahivatalokban felszerelt POS terminálok, nyitvatartási időben, szintén biztosított az elektronikus azonosítással (PIN kód) történő bankkártyás készpénzfelvétel.

Az egy millió főre jutó POS berendezések tekintetében Lengyelországot megelőztük, és némileg javult az átlagokhoz mért helyzetünk is. Ennek ellenére hazánkban az Uniós átlagnak 35%-a, az Euró övezeti átlagnak pedig mindössze 30%-a a bankkártyás fizetést lehetővé tevő POS berendezések száma.

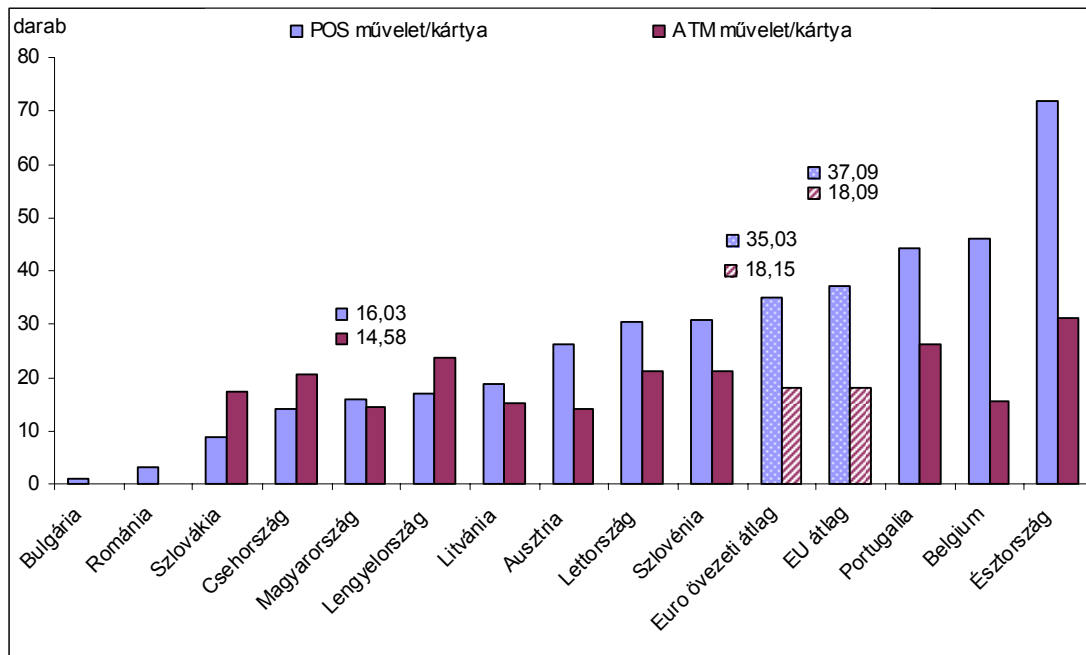
3. ábra: Egy millió főre jutó POS berendezések száma (2007.)

Annak ellenére így van ez, hogy Magyarország esetében a készpénzfelvételi lehetőségeknél már említett, bankfiókokban és postahivatalokban üzemelő elektronikus POS berendezések darabszáma is ebben a kategóriában szerepel, bár egyelőre a postai berendezések is csak készpénz felvételére alkalmasak. A számok minden ország esetében magukban foglalják a mechanikus kártyaolvasó berendezések (imprinterék) darabszámát is.

A fentiekben képet kaptunk arról, hogyan alakult a vizsgált országokban a bankkártya ellátottság, valamint azoknak a berendezéseknek a száma, ahol fizethetünk a kártyával, vagy készpénz vehetünk fel vele. Ennek tükrében érdemes megnézni, hogy milyen gyakran használják kártyáikat az egyes országok kártyabirtokosai, vagyis milyen gyakorisággal fizetnek és vesznek fel készpénzt vele.

4. ábra: Belföldi kibocsátású kártyával lebonyolított belföldi ATM és POS műveletek száma kártyánként (2007.)

Bulgária és Románia esetében nem áll rendelkezésre ATM műveletekre vonatkozó adat

Az ábra egy éves időszakra mutatja az egy kártyára eső ATM és POS műveletek átlagos darabszámát; ez utóbbiak szerinti növekvő sorrendben. Általánosságban elmondható, hogy az ATM műveletek készpénzfelvételek, a POS műveletek pedig fizetési tranzakciók, azonban

- az ATM műveletek között szerepelnek vásárlások is; pld. mobil telefon feltöltés; illetve
- a POS műveletek között készpénzfelvételek is; pl. egyes országokban biztosított a kereskedői POS-oknál történő készpénzfelvétel, illetve hazánkban ide tartoznak a bankfióki és postai POS berendezéseknél lebonyolított készpénzfelvételek.

Bár Magyarországon a kártyahasználatot tekintve a vásárlások irányába mozdult el a mérleg (szemben Szlovákiával, Csehországgal és Lengyelországgal), még messze vagyunk az Uniós átlagtól, ahol dupla olyan gyakorisággal fizet egy kártyabirtokos a kártyájával, mint ahányszor készpénzt vesz fel vele.

Hazánkban a kártyahasználat gyakorisága, főként a fizetések tekintetében, még messze elmarad az európai átlagtól: míg egy európai polgár évente átlagosan tizennyolc alkalommal vesz fel készpénzt ATM-ből, egy magyar tizennégy alkalommal; míg egy magyar kártyabirtokos évente tizenhatszor fizet bankkártyájával különféle üzletekben, addig egy átlag európai harminchétszer.

I. A bankkártya üzletág általános elemzése

1. A bankkártyák jellemzői és számuk alakulása

Magyarországon évről évre folyamatosan, de változó mértékben nő a fizetési kártyák száma, 2008 végén 26 pénzügyi intézmény (és a csatlakozó takarékszövetkezetek) összesen 8,9 millió darab kártyát⁵ bocsátott ügyfelei rendelkezésére. Az elmúlt öt év adatait mutatja a következő táblázat:

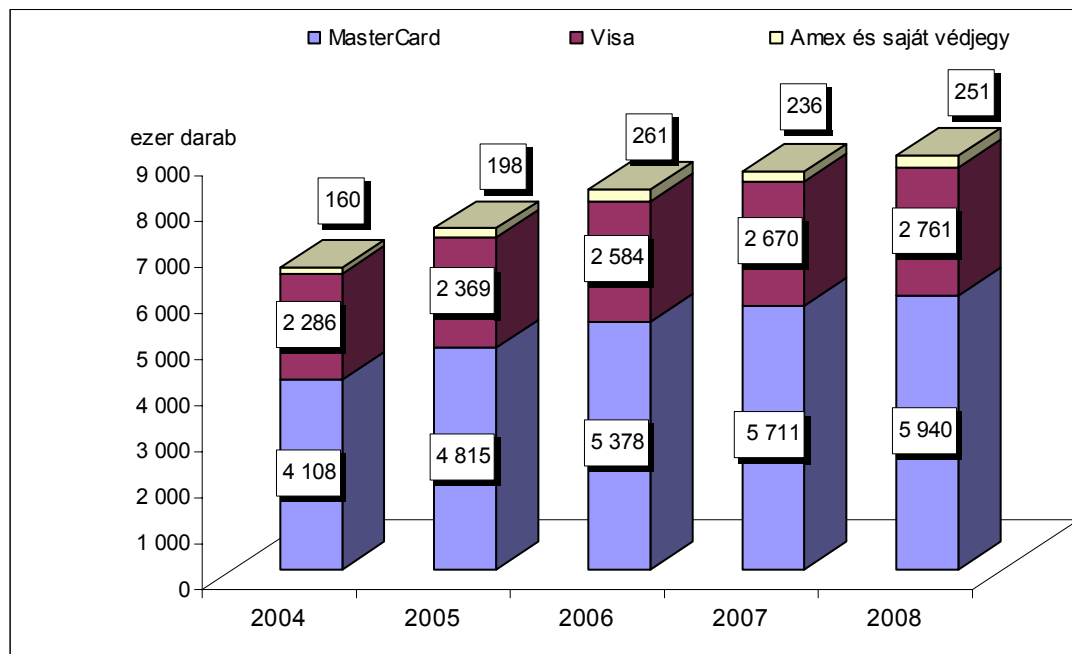
1. tábla: A forgalomban lévő kártyák számának alakulása (2004-2008)

év	2004	2005	2006	2007	2008
kártyaszám/ezer darab	6 554	7 382	8 223	8 617	8 891
növekedés üteme	4%	13%	11%	4%	5%
egy főre jutó kártyák száma	0,65	0,73	0,82	0,86	0,89

A bankkártya kibocsátói üzletág továbbra is erősen koncentrált: öt bank tulajdonában van a kártyák háromnegyede.

A védjegyenkénti összetétel arányai továbbra sem változtak, a kölcsönös kártyaelfogadás a két nemzetközi kártyatársaság, a MasterCard és a Visa védjegyein alapul.

5. ábra: A bankkártyák számának alakulása márkák szerinti bontásban (2004-2008)

Megjegyzés: 2007. december 31-én megszűnt a Diners kártya kibocsátás hazánkban; az ezt megelőző években az Amex és a saját védjeggyel ellátott kártyák kategóriában szerepelt.

⁵ A kártyaszám független attól, hogy egy kártyához hány funkció kapcsolódik. Egyes kártyák készpénzfelvétel esetén betéti kártyaként, fizetés esetén pedig hitel kártyaként működik; ezeket a későbbiekben – az Európai Központi Bank által kialakított rendszerhez igazodva - feltüntetjük a betéti funkcióval rendelkező kártyák között is, és a hitel funkcióval rendelkező kártyák között is.

A **betéti**⁶ (debit) konstrukciók teszik ki a hazai kártyák túlnyomó többségét, 80% (7 127 ezer db), arányuk gyakorlatilag nem változott a megelőző évhez képest. Felére csökkent a **hitelkerethez kapcsolódó betéti**⁷ száma (58 ezer db), arányuk nem éri el az egy százalékot sem. Betéti kártya kibocsátásban 24 bank, hitelkerethez kapcsolódó betéti kártyában pedig tizenegy bank érdekelt.

Gyakorlatilag nem változott az elmúlt év során (mindössze 2%-ot emelkedett) a **hitel**⁸ (credit) kártyák száma. Az ezt megelőző négy évben azonban olyan erőteljes változáson ment át a hitelkártya üzletág, hogy érdemes ezt külön megvizsgálni.

2. tábla: Hitelkártyák száma és aránya (2004-2008)

	2004	2005	2006	2007	2008
hitelkártyák száma (darab)	506 817	1 027 824	1 560 008	1 702 702	1 737 768
növekedés üteme		103%	52%	9%	2%
összes kártyán belüli részaránya	8%	14%	19%	20%	19%

2003-ról 2004-re nem mérhető a hitelkártyák számának változása: 2003-ban ugyanis a hitelkerethez kapcsolódó betéti termékek még a hitelkártyák között szerepeltek, 2004-ben azonban átkerültek a betéti kártyák közé. 2005-től kezdődően mindkét termékkörtől elválasztva, külön kategóriában szerepeltetjük a hitelkerethez kapcsolódó betéti termékeket.

2005 év egyik kiemelkedő változása volt, hogy a bankok erőteljesen koncentráltak hitelkártya üzletáguk fejlesztésére, ennek következtében az év végére megduplázódott a forgalomban lévő kártyák száma.

A következő évben lassult ugyan, de még mindig másfélszeres növekedést ért el az üzletág, és ezzel láthatóan telítődött is a hazai hitelkártya piac, beállt egy 20% körüli részarányra a teljes kártyaszámhoz viszonyítva. A növekedés üteme a 2008-as évben már alacsonyabb volt, mint a forgalomban lévő összes kártya számának növekedése. Feltehetően ebben már a gazdasági válság is érezteti hatását, egyrészt maguk az ügyfelek óvatosabbak saját pénzügyeiket illetően, másrészt a kibocsátó bankok is, a hitelkártya igények elbírálása során.

A 2007-es évhez képest nem változott, továbbra is tizenöt bank érdekelt a hitelkártya kibocsátásban.

Kevesebb, mint 19 ezer a **terhelési**⁹ (charge kártya, illetve delayed debit kártya néven is ismert) kártya van forgalomban, öt bank és egy pénzügyi vállalkozás ajánlja ügyfeleinek.

⁶ betéti kártya (debit kártya): bankszámlához kapcsolódó, készpénzfelvételre és vásárlásra (általában) egyaránt alkalmas fizetési kártya. A kártya birtokosa kizárólag számlaegyenlege erejéig vehet fel készpénzt, illetve költhet, és minden egyes művelet összegével automatikusan megterhelik bankszámláját.

⁷ hitelkerethez kapcsolódó betéti (debit) kártya: működését tekintve betéti kártya, ugyanis minden egyes művelet összegével automatikusan megterhelik az ügyfél számláját, amely azonban az ügyfél számára nyújtott, meghatározott összegű hitelkeretet tart nyilván. Kamatmentes hitelperiódus tehát nem kapcsolódhat hozzá.

⁸ hitelkártya (credit kártya): a kártyabirtokos és a bank közötti szerződésben előre meghatározott összegű hitelkerethez kapcsolódó kártya, amellyel az ügyfél kerete erejéig vehet fel készpénzt, illetve vásárolhat. Hónap végén, a kártya birtokosa dönti el, hogy a tranzakciókat tételesen tartalmazó bankértesítőben meghatározott határidőig teljes egészében kifizeti tartozását vagy csak a szerződésében meghatározott mértékig. Amennyiben a kártyabirtokos határidőig a teljes tartozását visszafizeti, költségei kamatmentesek; amennyiben csak egy részét fizeti vissza, banktól általában a teljes tartozás összegére felszámítják a kamatot. Nem vonatkozik a kamatmentesség a készpénzfelvételi műveletekre, ezek ugyanis a tranzakció keltétől kamatoznak.

Kétharmadára, tízezer darabra csökken egy év alatt az **előrefizetett** termékek száma. Miután az előrefizetett értéket nem a kártya, hanem egy mögötte álló bankszámla tárolja, ezek nem minősülnek elektronikus pénznek.

A fenti számokban külön-külön vettük számításba azokat a kártyákat, amelyek esetében ugyanaz a kártya működhet betéti termékként is és hitel termékként is (vagyis ezek a kártyák mind a betéti mind a hitel kategóriában szerepelnek); számuk 61 ezer volt az elmúlt év végén.

925 ezer kártya (az összes 10%-a) kibocsátásába a bankok mellett bekapcsolódnak kereskedői vagy non-profit szervezetek; ezek a termékek **iker-márkás** (vagy társ-márkás), az utóbbiak **szponzor** kártya néven ismertek. Ezeknek a konstrukciónak a darabszáma 12%-kal csökkent az elmúlt év folyamán. Továbbra is tizenöt bank érdekelt a kibocsátásukban, közülük ötnél tapasztalható jelentősebb csökkenés.

A megelőző évhez képest 8%-kal emelkedett az üzleti jellegű kiadások fedezésére használt **üzleti** (business) kártyák száma (463 ezer db), részarányuk azonban nem változott, továbbra is 5%. Viszonylag magas a kibocsátók száma, huszonkét bank és egy pénzügyi vállalkozás.

Bár 14%-kal emelkedett az internetes vásárlások biztonságát növelő, úgynevezett **virtuális** kártyák száma (186 ezer volt a 2008-as év végén), továbbra is mindössze 2%-át teszik ki az összes kártyának. Ezeket kizárólag internetes kereskedőknél lehet használni áru és szolgáltatás ellenértékének a kifizetésére, készpénzfelvételre nem alkalmasak.

2. Készpénzfelvételi lehetőségek és kereskedelmi elfogadó helyek

2.1. Készpénzfelvételi lehetőségek bankkártyákkal

A bankkártyákkal történő elektronikus készpénzfelvételt továbbra is részben az ATM-ek, részben a Magyar Posta és a bankkártya elfogadói üzletágban résztvevő bankok fiókjaiban felszerelt POS berendezések biztosítják.

A kibocsátói üzletághoz hasonlóan, elfogadói oldalon is nagy a koncentráció, a 4 623 darab ATM háromnegyedét négy bank üzemelteti.

A berendezések egynegyede Budapesten, további 22% a megyeszékhelyeken, a maradék pedig az ország más városaiban található. Az automaták 55%-a falba beépített, a maradék önállóan áll.

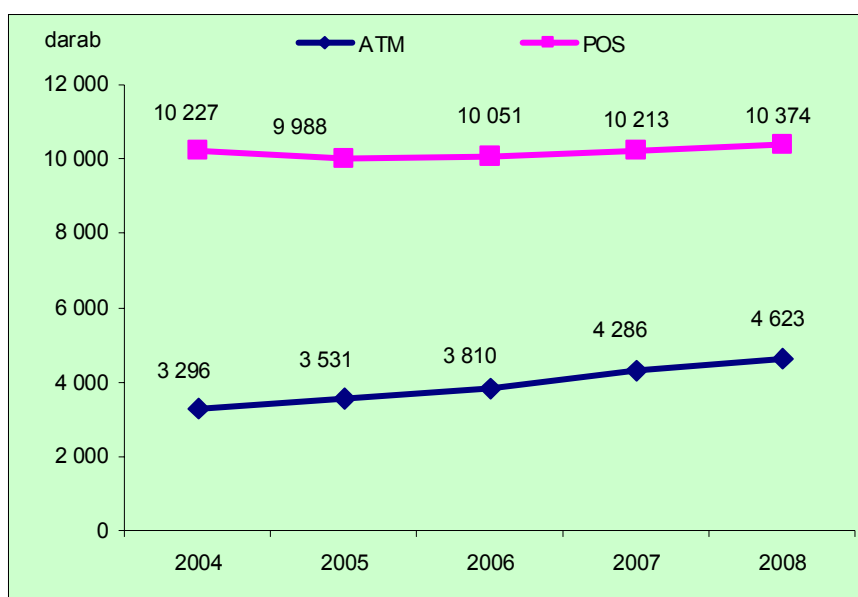
A berendezések mindegyike alkalmas készpénz felvételére, 758 berendezésen a bankszámlára történő borítékos készpénz befizetés is biztosított. Bankszámlák közötti átutalást lehetővé tevő berendezések hazánkban még nincsenek.

Az ATM-ek 81%-a napi huszonnégy órában elérhető, a maradék, illetve a postahivatalokban és a bankfiókokban felszerelt 10 374 POS berendezés nyitvatartási időben biztosítja a készpénzhez jutást a kártyabirtokosok részére.

A következő ábra az ATM-ek és készpénzfelvételi POS berendezések számának alakulását mutatja az elmúlt öt év távlatában:

⁹ terhelési kártya (charge kártya/delayed debit kártya): abban különbözik a hitel kártyától, hogy nem feltétlen állapítanak meg hitelkeretet (de elképzelhető), és hó végén a teljes tartozását ki kell egyenlíteni a kártyabirtokosnak.

6. ábra: Elektronikus készpénzfelvételi berendezések száma (2004-2008)

Az ATM-ek száma évről évre tíz százalék körüli ütemben egyenletesen nő, ennél lassabb emelkedés tapasztalható a bankfióki és postahivatali készpénzfelvételi lehetőségek tekintetében.

Az egy millió főre jutó készpénzfelvételi lehetőségek számát mutatja a következő táblázat, az elmúlt öt év távlatában:

3. tábla: Egy millió főre jutó ATM berendezések és készpénzfelvételi POS-ok száma (2004-2008)

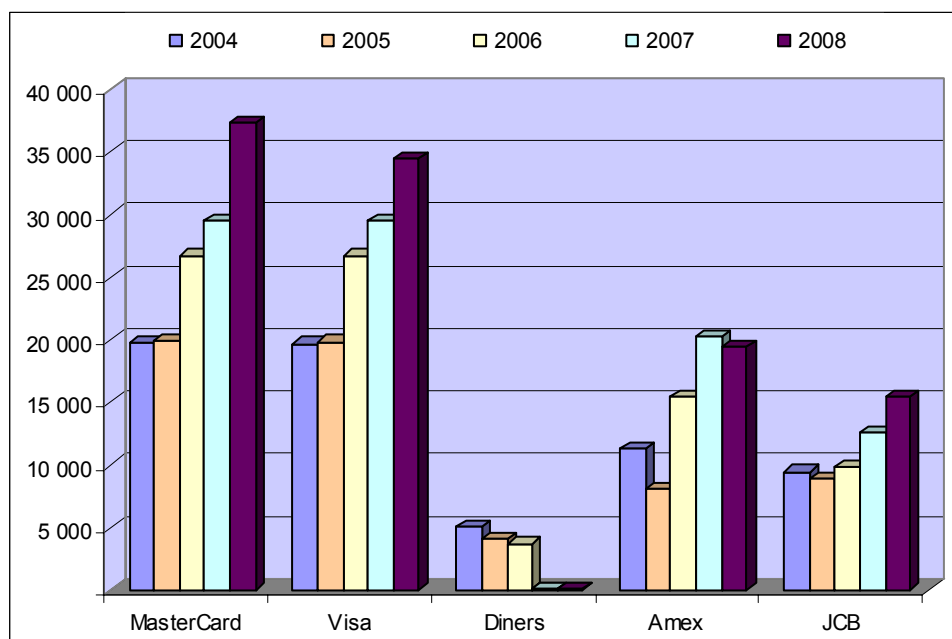
	2004	2005	2006	2007	2008
egy millió főre jutó ATM-ek száma	326	350	378	427	461
egy millió főre jutó készpénzfelvételi POS-ok száma	1011	989	997	1 017	1034

2.2. Fizetési lehetőségek bankkártyákkal

Kilenc hitelintézet köt szerződést hazai kereskedőkkel MasterCard, és nyolc Visa kártyák elfogadására. Két bank szerződött JCB, egy Diners kártyák elfogadására. American Express kártyák elfogadására egy bank és egy pénzügyi vállalkozás köt szerződést.

A következő ábra azoknak a kereskedői egységeknek (üzleteknek) a számát mutatja az elmúlt öt év távlatában, ahol lehetséges a vásárlás vagy szolgáltatás ellenértékének kártyával történő rendezése:

7. ábra: Kereskedői elfogadóhelyek száma kártya fajtánként (2004-2008)

A **Visa** és **MasterCard** kártyákat elfogadó üzletek száma éveken keresztül együtt mozgott; az elmúlt év során azonban a MasterCard elfogadóhelyek száma (37 327) lényegesen meghaladta a Visa kártyát elfogadó üzletek számát (34 447). Az emelkedési ráta a MasterCard-nál 27%, míg a Visánál 17%. Az eltérés feltehetően csupán technikai okokra vezethető vissza¹⁰, és egyetlen bank tevékenységéhez köthető: miután korábbi, nemzetközi védjegy nélküli, kizárólag a saját védjegyével ellátott kártyáira feltette a MasterCard kártyatársaság logóját is, kereskedői elfogadóhelyeivel kötött szerződése is módosultak: mind saját védjeggel, mind pedig MasterCard védjeggel ellátott kártyák elfogadására. Feltehetően ezekben az üzletekben - más bankkal kötött megállapodásuk alapján -, már korábban is lehetett MasterCard kártyával fizetni. Ezt a feltételezést támasztja alá, hogy a bank kereskedőinél más bank által telepített POS berendezéseken történt, és történik jelenleg is a bankkártyák elfogadása. A párhuzamos szerződések fokozatos felszámolásával a jövőben ismét közeledni fog egymáshoz a MasterCard és a Visa védjegyével ellátott kártyák elfogadóhelyeinek száma

American Express kártyával 19 481 üzletben lehet fizetni, ez 4%-kal kevesebb, mint a megelőző évben volt. **JCB** kártyát 15 471 üzletben fogadnak el, amely 24%-os növekedést jelent.

A **Diners Club** kártyák kibocsátásában látható törés annak tulajdonítható, hogy 2006 végén mind a kártyák kibocsátására mind pedig az elfogadására kötött szerződését felmondta a Citibank. Ezt követően kapcsolódott be az Erste Bank a Diners Club

¹⁰ A kereskedői elfogadóhelyek számának összesítése banki adatszolgáltatáson alapul: minden, bankkártya elfogadói üzletágban érdekelt bank, megküldi az MNB-nek azoknak az üzleteknek a darabszámát, ahol a vele megkötött szerződés alapján történik a különféle védjeggel ellátott kártyák elfogadása. Ha egy kereskedőnek két bankkal is van érvényes elfogadói szerződése ugyanarra a kártya védjegyre, az adat az összesítésben duplán jelenik meg. Mindaddig fennáll ez a helyzet, míg a kereskedő nem bontja fel valamelyik bankkal a szerződését. Általában azt a szerződés tartják érvényben, ahol kedvezőbb jutalékban tudnak megállapodni.

elfogadói üzletágba; 2008. végén 96 kereskedőnél lehetett külföldi kibocsátású Diners Club kártyával fizetni, ez pont a duplája a megelőző évnek.

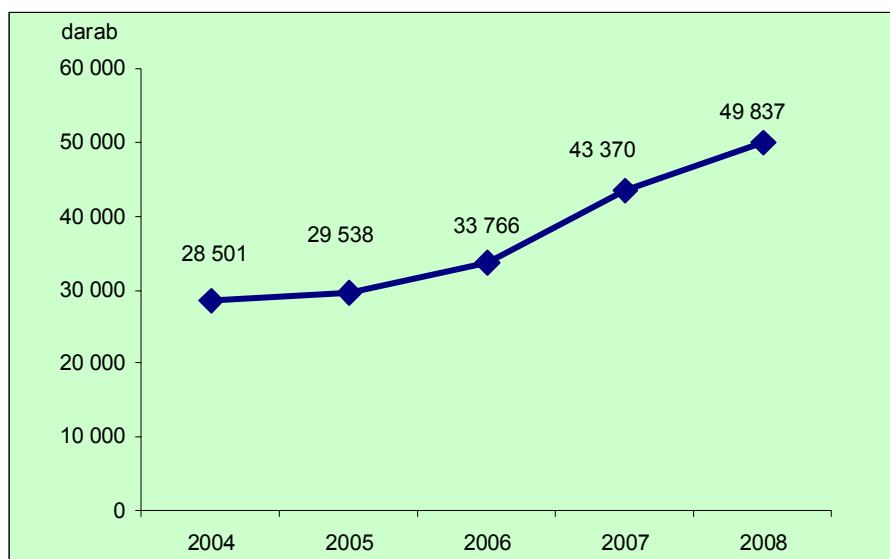
A korábbi három mellé, az elmúlt évben, egy újabb bank kapcsolódott azokhoz a hitelintézetekhez, amelyek **internetes elfogadóhelyekkel** is rendelkeznek. Összesen 963 internetes portálon lehet MasterCard vagy Visa bankkártyával fizetni hazánkban. Amex kártyával 302, JCB-vel 191 internetes kereskedőnél lehet vásárolni.

A **postai, telefoni** megrendeléseket elfogadó kereskedők szervezésében szintén négy bank érdekelt, Visa és MasterCard kártyával 1 203, Amex kártyával 523, JCB-vel 768, Diners-el pedig 65 helyen lehet fizetni.

Az üzletek pénztáraiban 49 837 **elektronikus POS** berendezés üzemel (15%-kal több mint egy éve), mindegyik nulla floor limittal működik, vagyis a műveletek összeghatárúra való tekintet nélkül engedélyhez kötöttek. Ez nagymértékben növeli a kártyahasználat biztonságát. Technikai probléma esetére 166 imprinter (mechanikus POS) is elhelyezésre került az elektronikus POS-ok mellett (számuk évről évre folyamatosan csökken), ezek mindegyike nulla floor limittal működik. 405 kis forgalmú üzletben imprinterrel biztosítják a bankkártyás fizetés lehetőségét.

Tovább folytatódott az üzletek pénztáraiban üzemelő elektronikus POS berendezések számának növekedése; a megelőző évhez képest 15%-os az emelkedés:

8. ábra: Az üzletek pénztáraiban üzemelő elektronikus POS berendezések száma (2004-2008)

Az egy millió főre jutó, kereskedői pénztárakban üzemelő, elektronikus POS berendezések számának növekedése látható az alábbi táblázatban, az elmúlt öt év viszonylatában:

4. tábla: Egy millió főre jutó elektronikus POS berendezések száma (2004-2008)

	2003	2004	2005	2006	2007
egy millió főre jutó kereskedői POS-ok száma	2 405	2 817	2 925	3 351	4 318

Bár nemzetközi viszonylatban továbbra is nagy a lemaradásunk (lásd az anyag elején található nemzetközi áttekintés 3. számú ábráját, amely a fenti táblával szemben magában foglalja a bankfióki és postahivatali, valamint a nem elektronikus POS berendezéseket is), öt év alatt egy és háromnegyedére emelkedett az egy millió lakosra jutó, elektronikus kártyaelfogadást biztosító berendezések száma.

A kereskedői elfogadóhelyek növekedésének felgyorsítása érdekében a MasterCard nemzetközi kártyatársaság egy országos kampányt indított (időzítése 2008/2009) a hazai kereskedők körében. Elsősorban a kis és középméretű boltok szegmensére koncentrálnak, mivel a nagy áruházláncok mindegyikében lehet ma már Magyarországon bankkártyával fizetni.

Eredményét tekintve ugyanebbe az irányba hat a Gazdasági Versenyhivatal által 2008. januárjában indított eljárás, amely jelen elemzés készítése idején még nem zárult le. Az eljárás keretében a belföldi forgalomban alkalmazott interchange díjakat vizsgálja a GVH.

Mind a fizetési mind pedig a készpénz felvételi műveleteknél alkalmazzák az interchange díjakat abban az esetben, amikor a kártyabirtokos nem a saját, hanem egy másik bank által üzemeltetett ATM-nél, illetve egy más bankkal szerződött kereskedőnél használja a bankkártyáját:

- Készpénzfelvételi tranzakció esetén a kártyát kibocsátó bank (kártyabirtokos bankja) fizeti a díjat az ATM-et üzemeltető bank (elfogadó bank) részére. A kibocsátó a díjat továbbhárítja saját kártyabirtokos ügyfelére, beépül az ATM készpénzfelvételi díjba.
- Kereskedőknél történő fizetési művelet esetén a díjat az elfogadó bank (kereskedő bankja) fizeti a kártyát kibocsátó bank részére. A díj a kereskedő által a saját bankja részére fizetett jutalékba (kereskedői jutalék) épül be.

Bár a GVH eljárás még nem zárult le, mind a MasterCard mind a Visa belföldi műveletek esetén felszámítandó díjai módosultak:

- egyrészt kártyatársaságokként és kártya fajtánként differenciáltabb lett,
- másrészt megváltozott a szerkezete is: százalékos értékek mellett megjelentek a fix díjtételek is.

Általában elmondható, hogy a kereskedői fizetésekre felszámított díjak mértéke csökkent, amely várhatóan maga után vonja a kereskedői jutalék mértékének csökkenését is. Ez utóbbi elősegíti, hogy azok a kereskedők is elfogadókká váljanak, akik eddig a magas díj miatt nem vezették be üzleteikben a bankkártyás fizetést.

3. A SEPA hatása a magyarországi kártyaüzletágra

A SEPA (Single Euro Payments Area), magyarul Egységes Euró Fizetési Övezet, a bankkártyák terén a következő célt tűzte maga elé: a kártyabirtokos ügyfelek a SEPA övezeten belül¹¹ ugyanolyan könnyen és kényelmesen, ugyanolyan kondíciókkal és biztonsági feltételekkel tudják használni a kártyáikat fizetésre és készpénz felvételére, mint saját hazájukban.

A célkitűzés megvalósítása érdekében kidolgozott szabályokat és irányelveket tartalmazza a 2006. március 8-án elfogadott keretszabályzat, a SEPA Cards Framework (elérhető a Bankszövetség honapján a SEPA dokumentumok között: www.bankszovetseg.hu). Ennek értelmében 2011. január 1-jétől kizárólag interoperábilis, SEPA-konform kártyatermékek lehetnek forgalomban. A cél elérése érdekében az egyes országok bankjai négy lehetőség közül választhatnak:

¹¹ SEPA övezet országai az elemzés készítésének idején: Belgium, Németország, Írország, Görögország, Spanyolország, Franciaország, Olaszország, Ciprus, Luxemburg, Málta, Hollandia, Ausztria, Portugália, Szlovénia, Szlovákia és Finnország.

- az a kártyarendszer (szkím) válik SEPA-konformmá, amelynek tagja a kártyát kibocsátó bank;
- a kibocsátó maga fejleszt ki egy új SEPA-konform kártyarendszert;
- a kibocsátó kiválaszt egy SEPA-konform kártyarendszert, és ahhoz csatlakozik; vagy
- kártyáin egyaránt megjeleníti a hazai és a nemzetközi kártyarendszer védjegyét, feltéve, hogy mindkettő SEPA-konform (co-branded termék).

Miután hazánkban nem alakult ki nemzeti kártyarendszer, a kölcsönös kártyaelfogadás a két – magát SEPA konformnak valló - nemzetközi kártyarendszer, a MasterCard és Visa védjegyein alapul, kézenfekvő volt az első lehetőség választása.

Az „ugyanolyan biztonsági feltételek” cél elérése érdekében a már hivatkozott keretszabályzat azt is előírja, hogy 2011. január 1-jétől

- minden kártyán ott kell legyen a mágnescsík mellett az EMV¹² chip, valamint
- minden ATM és elektronikus POS berendezés képes kell legyen chip kártyák elfogadására is.

Bár hazánk egyelőre még nem része az Euró övezetnek – amelyre kötelezőek a SEPA Cards Framework előírásai – a két nemzetközi kártyatársaság, saját SEPA konformitásából adódóan, „kikényszeríti” tagbankjainál a chip migráció határidőn belüli teljesítését. Ennek egyik módszere a nemzetközi fizetési forgalomban már évek óta alkalmazott felelősség viselési szabály (liability shift): a visszaélésből eredő kárt – függetlenül a visszaélés körülményeitől - annak a félnek kell viselnie, amelyik nem látta el kártyáját EMV chip-pel, illetve nem biztosította ATM és POS berendezésein a chip kártyák elfogadását.

2008. végén hazánkban a betéti kártyák 34%-án, a hitelkártyáknak pedig 16%-án volt EMV chip. Az ATM berendezések 58%-a, a kereskedői pénztárakban működő POS berendezések 81%-a volt képes chip kártyák elfogadására. A bankfiókokban és a postahivatalokban installált POS berendezések mindössze 3%-a volt EMV kompatibilis. Ezzel a migrációs szinttel, az Unió országok között, a középmezőnyben helyezkedünk el.

A SEPA fizetési módok fejlesztésének és magyarországi bevezetésének támogatására, a fenti célok monitorozására, 2008 áprilisában megalakult a Magyar SEPA Egyesület. Munkájáról, szervezeti felépítéséről, tagjairól és a csatlakozási feltételekről az Egyesület honlapján található részletes információ: www.sepahungary.hu

¹² EMV = az elektronikus fizetési műveletekre vonatkozó, az EMVCo nemzetközi konzorcium által kialakított szabvány, amelynek részét képezi a chip kártyák interoperabilitását biztosító műszaki specifikáció is.

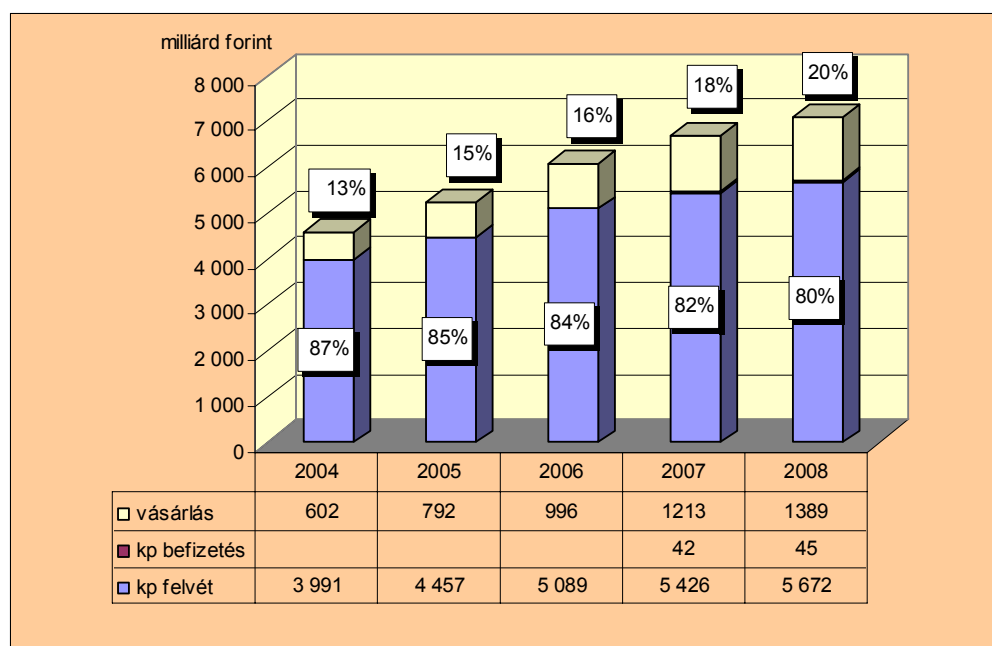
4. A bankkártyákkal lebonyolított forgalom

4.1. A hazai bankkártya forgalom (elfogadói forgalom)

A hazai bankkártya forgalom az elfogadói üzletágban érdekelt magyar hitelintézetek és pénzügyi vállalkozások szerződött kereskedőinél lebonyolított vásárlások, valamint a hazai ATM és bankfióki, postai POS berendezéseken végrehajtott készpénzfelvételi és készpénz befizetési műveletek összesítéséből adódik. A hazai és külföldi kibocsátású kártyákkal indított műveletek száma 298 millió, értéke 7 107 milliárd forint volt a 2008-as év során. A növekedés üteme a megelőző évhez képest darabszámot tekintve 10%, értékben 6%-volt.

A magyarországi kártyaforgalom, ezen belül a készpénzfelvételek és vásárlások értékének és százalékos arányának alakulását mutatja az elmúlt öt év távlatában az alábbi diagram. 2007 évtől kezdődően az ATM-eknél és a postahivatali, bankfióki pénztárak POS berendezéseinél lebonyolított, bankkártyával történő készpénz befizetések is részét képezik a forgalomnak. Ezek értéke azonban olyan minimális – 0,6% körül mozog – hogy a diagram nem jeleníti meg, tartalmazza azonban az ábra alsó részét elfoglaló tábla.

9. ábra: A magyarországi kártyaforgalom értékének százalékos alakulása (2004-2008)

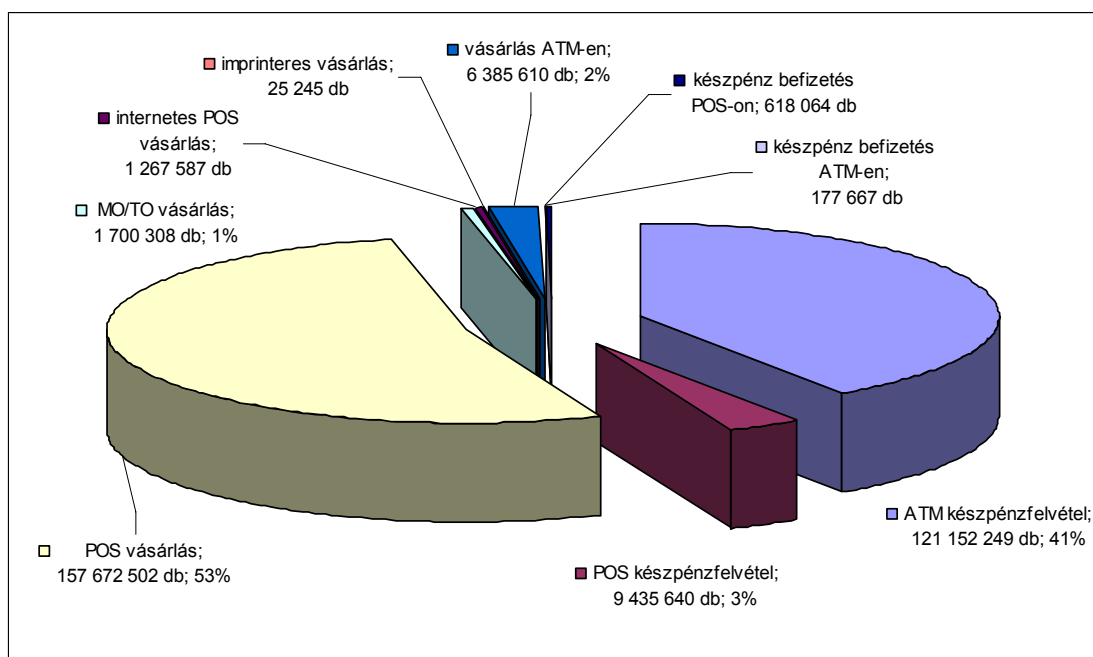
A vásárlások teljes forgalmon belüli százalékos aránya, ha kis mértékben is (2%), de évről évre emelkedik. Ennél jóval látványosabb az emelkedés mértéke, ha a vásárlások abszolút értékének a növekedését nézzük, bár ahogy nő a viszonyítási alapérték, úgy csökken a növekedés mértéke:

5. tábla: A vásárlások értékének növekedési üteme

	2005	2006	2007	2008
növekedés üteme	32%	26%	22%	15%

A hazai és külföldi kibocsátású kártyával lebonyolított 298,5 millió darab vásárlási, készpénzfelvételi és -befizetési művelet megoszlását mutatja a következő diagram, elfogadó berendezések szerint:

10. ábra: A műveletek darabszámának megoszlása a hazai elfogadói forgalomban (2008. év)

A 2007-es évben haladta meg először a vásárlások darabszáma a készpénzfelvételt; az elmúlt évben tovább nőtt az aránya: száz műveletből 56 volt áru vagy szolgáltatás ellenértékének a kifizetése.

Ha a vizsgálatot leszűkítjük a külföldiek magyarországi kártyahasználatára azt tapasztaljuk, hogy ugyanazon elfogadói környezetben gyakrabban használják kártyáikat vásárlásra, mint a hazai kártyabirtokosok: a műveletek számának 66%-a áru és szolgáltatás ellenértékének a kifizetése. Ez nagyrészt az utazáshoz kapcsolódó, a mindennapoktól eltérő szükségleteknek tulajdonítható. Igaz ez fordítva is: a magyar kártyabirtokosok külföldi utazásaik során száz műveletből 86 alkalommal fizetnek kártyával. A hazaitól jelentősen eltérő arányt vélhetően az is befolyásolja, hogy a külföldre utazók kártyahasználati szokásai itthon is valószínűleg a vásárlás irányába tolnak el, másrészt a kétségkívül szélesebb kereskedői elfogadói hálózat lehet a magyarázat (lásd az anyag elején található, POS berendezések számát mutató nemzetközi összehasonlító 3. számú ábrát).

A hazai kártyahasználati szokások további eltolódása a szó szoros értelmében vett készpénzkímélés, azaz a vásárlások irányába, több tényező függvénye:

- a kereskedői elfogadói hálózat bővülése; ezt a célt szolgálja a 2.2 pontban említett kereskedői kampány, és a kereskedői jutalékok részét képező interchange díjak csökkenése;
- részben pedig a magyar kártyabirtokosok fizetési eszközbe vetett bizalmának az erősödése, ebből következően a fizetési szokások változása. Ez utóbbit szolgálják az Európai Unió direktívákhöz igazodó, egyre inkább szigorodó hazai fogyasztóvédelmi szabályok, amelyek széleskörű megismertetéséhez hozzájárul az MNB Bankkártyák c. kiadványa is (www.mnb.hu/Kiadvanyok/Penzforgalomrol_mindenkinek/Bankkartyak).

A készpénzfelvételi forgalom (131 millió darab művelet) 93%-a 4 623 ATM-en bonyolódott le, a maradék postai és bankfióki POS berendezésnél történt pénzfelvétel. Elenyésző a készpénz befizetések száma.

A vásárlási műveletek (167 millió darab) 94%-a az üzletek pénztáiraiban felszerelt 49 837 elektronikus POS berendezéseken keresztül lebonyolított fizetés volt. A maradék internetes POS berendezésen, imprinteren, valamint ATM-en keresztül lebonyolított fizetés. Ez utóbbira példa: telefonkártya feltöltés, telefon- és díjbeszedő számla kiegyenlítés.

Egy-egy ATM átlagos kihasználtsága - beszámítva a készpénzfelvételi, -befizetési és vásárlási műveleteket is - naponta átlag 75 tranzakció. A készpénzfelvételre és -befizetésre alkalmas bankfióki és postahivatali POS berendezéseknél ugyanez 2,6 tranzakció/nap. A kereskedői elfogadóhelyeken üzemelő POS berendezések kihasználtsága napi átlag 9 tranzakció.

4.2. A magyar kibocsátású kártyákkal lebonyolított hazai és külföldi forgalom (kibocsátói forgalom)

A magyar kártyabirtokosok az elmúlt év során 295 millió alkalommal használták kártyáikat itthon és külföldön, 7 029 milliárd forint értékben.

A következő táblázat a hazai bankok által kibocsátott kártyákkal belföldön és külföldön lebonyolított készpénzfelvételi és vásárlási forgalom (mindig a megelőző évet alapul vevő) növekedését és a kártyahasználat gyakoriságának alakulását mutatja, az elmúlt öt távlatában.

6. tábla: Hazai kibocsátású kártyák forgalma és a használat gyakorisága (2004-2008)

év	2004	2005	2006	2007	2008
forgalom értéke/ milliárd forint	4 769	5 220	5 984	6 555	7 029
növekedés mértéke %-ban	13%	9%	15%	10%	7%
műveletek száma/ezer darab	182 214	202 951	230 139	259 338	295 263
növekedés mértéke %-ban	11%	11%	13%	13%	13%
kártyahasználat gyakorisága/hó	2,32	2,29	2,33	2,51	2,77

A fenti táblázatot a bankkártyák számának emelkedésével összevetve megállapítható, hogy míg a kártyák száma 38%-kal emelkedett öt év alatt, a velük lebonyolított műveletek értéke másfélszeresére, darabszáma ezt meghaladó mértékben nőtt. A kártyahasználat havi gyakorisága a 2005-ös évi átmeneti megtorpanás után, ha kis mértékben is, de ismét növekszik.

Amennyiben a teljes kibocsátói forgalomból csak a hazai kibocsátású kártyákkal belföldön lebonyolított műveleteket és ezen belül is csak a szó szoros értelmében vett készpénzkimélést, vagyis a vásárlások alakulását vizsgáljuk, a következő képet kapjuk:

7. tábla: Hazai kibocsátású kártyák belföldi vásárlási forgalma, a használat gyakorisága (2008. év)

év	2004	2005	2006	2007	2008
vásárlások értéke/millió forint	539 439	658 281	853 413	1 029 236	1 223 165
növekedés mértéke	25%	22%	30%	21%	19%
műveletek száma/ezer darab	66 760	81 696	105 659	128 516	158 289
növekedés mértéke	26%	22%	30%	22%	22%
átlagos tranzakciós érték	8 080	8 058	8 077	8 009	7 727
növekedés mértéke	0%	0%	0%	-1%	-3,5%
kártyahasználat gyakorisága/hó	0,85	0,92	1,07	1,24	1,48

Öt év távlatában a vásárlások száma és értéke jóval nagyobb arányban nőtt, mint az üzletágra jellemző növekedési ütem (ez utóbbit a 6. számú tábla mutatja), és szembetűnőbb a növekedés mértékének gyorsulása is. A vásárlások értéke 127%-kal, darabszáma 137%-kal nőtt az elmúlt öt év során.

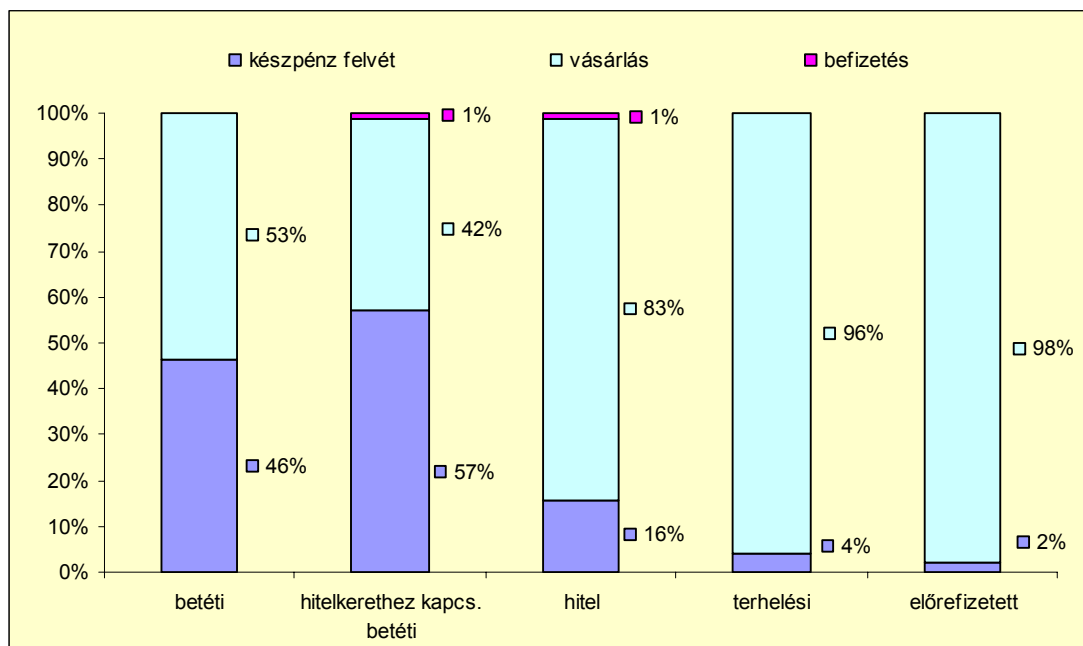
A fizetések gyakorisága öt év a háromnegyedével nőtt, 2008-ban minden hazai kibocsátású bankkártyával havonta átlag 1,48 alkalommal vásároltak; ez évi tizennyolc fizetési műveletet jelent (hárommal több, mint a megelőző évben).

Az átlagos tranzakciós érték csökkenése 2008-ban tovább folytatódott, ami azt mutatja, hogy a kisebb értékű vásárlások fedezése is egyre gyakrabban készpénzkímélő módon, kártyával történik.

A 4.1. pontban a hazai és külföldi kibocsátású bankkártyákkal a hazai elfogadóhelyen (ATM és POS berendezéseken) lebonyolított műveletek megoszlását vizsgáltuk, és azt találtuk, hogy száz műveletből 56 fizetés volt.

Nézzük meg hogyan változik ez az arány a hazai kibocsátású bankkártyák hazai és külföldi forgalmában, kártya típusonkénti bontásban:

11. ábra: Készpénzfelvétel, -befizetés és vásárlási forgalom darabszámának megoszlása az egyes kártya típusoknál (2008. év)

A két betéti terméknél jóval alacsonyabb a vásárlási műveletek aránya, mint a hitel és terhelési termékekénél. Ez utóbbi két esetben a kamatmentes hitelperiódus adta előnyöket használja ki a kártya birtokosa. Az előrefizetett terméknél a papírformájú étkezési utalványokat kiváltó étkezési kártyával lebonyolított kis értékű, nagy tömegű műveletek viszik el az arányt a vásárlások irányába.

4.3. A bankkártya forgalom elszámolása és kiegyenlítése

A nemzetközi kártyaforgalom, vagyis a magyar kibocsátású kártyával külföldön, és a külföldi kibocsátásúval Magyarországon lebonyolított tranzakciók elszámolása és kiegyenlítése a nemzetközi kártyatársaságok rendszereiben (MasterCard, Visa, American Express, Diners Club, JCB) történik.

A hazai kölcsönös kártyaelfogadás alapját képező MasterCard és Visa védjegyek esetében a hazai kártyaforgalom, vagyis a magyar kibocsátású kártyákkal Magyarországon lebonyolított műveletek elszámolása és kiegyenlítése három külön körön történik:

- A hazai MasterCard tagbankok, a saját ATM és POS rendszerükben más hazai bank kártyájával lebonyolított forgalmat naponta továbbítják a MasterCard International-hoz. A MasterCard elkészíti az egyes bankok nettó tartozik vagy követel pozícióját tartalmazó mátrixot és megküldi a kiegyenlítő banknak. 2009. március 5. óta a Magyar Nemzeti Bank a MasterCard kiegyenlítő bank, ami azt jelenti, hogy a jegybank Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszerében (VIBER), a pozíciók vételét követő két órán belül megtörténik a kiegyenlítés.
- Ugyancsak a jegybank végzi a GBC körhöz tartozó öt bank¹³ egymás közti bankkártya forgalmának kiegyenlítését. A nettó pozíciókat tartalmazó mátrixot a Bankkártya Zrt. számítja ki és továbbítja az MNB-be.
- A Visa kártyákkal lebonyolított hazai műveletek elszámolását a Visa International végzi, az egyes bankok nettó pozícióit tartalmazó mátrixot az MKB Bank, mint kiegyenlítő bank kapja meg. A pozíciók vételét követően, a Visa-tól közvetlenül kapott információ alapján minden tartozik pozícióban lévő bank a BKR¹⁴-en keresztül, átutalással indítja tartozását az MKB részére. Ezzel párhuzamosan, ugyanezen az úton indítja az MKB a követel pozícióban lévő bankoknak a jóváírást; a teljesítés az indítást követő napon történik meg. Az MNB tárgyalásokat folytat a Visa International-lal annak érdekében, hogy a Visa tételek kiegyenlítése is bekerüljön a jegybank Valós Idejű Bruttó Elszámolási Rendszerébe. Ennek eredményeként a teljes hazai bankkártya kiegyenlítés egy helyen, az MNB-ben történne, és többek között azzal az előnnyel járna, hogy a Visa esetében is lerövidülne egy nappal a kiegyenlítés folyamata.

Mindhárom elszámolási körnél – forgalom alapján kalkulált – óvadéki rendszer biztosítja a kiegyenlítést; amennyiben valamelyik tartozik pozícióban lévő bank nem rendelkezik elegendő fedezettel tartozásának kiegyenlítésére, a kiegyenlítő bank egy napra hitelt nyújt. Amennyiben a fedezethiány a hitel esedékességének lejártakor is fennáll, a kiegyenlítő bank értékesíti a fizetni nem tudó bank óvadékát a bankkártyás fizetési rendszer zökkenőmentes működésének biztosítása érdekében.

¹³ A Citibank, UniCredit, KDB, Volksbank, és Takarékbank, függetlenül attól, hogy a kártyán egyébként Visa vagy MasterCard védjegy szerepel, az egymás közti forgalmat a GBC körben számolja el. A GBC-körön kívüli bankokkal lebonyolított Visa és MasterCard forgalom a két nemzetközi kártyatársasághoz megy elszámolásra.

¹⁴ BKR = Bankközi Klíring Rendszer